

EVALUATIE INZAMELING GROENTE-, FRUIT- EN
TUINAFVAL (GFT)

Gemeente Uithoorn

EVALUATIE INZAMELING GROENTE-, FRUIT- EN TUINAFVAL (GFT)

Gemeente Uithoorn

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Inventarisatie en evaluatie	5
2.1 Inzameling (Service)	5
2.1.1 Laagbouw	5
2.1.2 Hoogbouw	5
2.2 Milieurendement	6
2.2.1 Hoeveelheden ingezameld GFT	6
2.2.2 Sorteeraanlyse.....	7
2.3 Kosten	8
2.3.1 Investeringskosten GFT	8
2.4 Service	9
2.4.1 Communicatie	9
2.4.2 Meldingen	9
2.4.3 Bewonersenquête	9
3. Doorkijk	16
3.1 Maatregelen met lage milieuwinst	16
3.2 Maatregelen met hoge milieuwinst	17
3.3. Additionele stimulansen	18
4. Conclusies	20
4.1 Dienstverlening	20
4.2 Milieurendement	20
4.3 Kosten	21
4.4 Bewoners enquête	21
4.5 Doorkijk	21

1. Inleiding

Op 28 januari 2021 heeft de raad het nieuwe grondstoffenbeleid 2020-2025 van de gemeente Uithoorn vastgesteld (zie Bijlage 1 voor de bestuurlijke samenvatting). Voor dit nieuwe beleid heeft de gemeente onderzocht op welke manier het scheiden van afval verbeterd kan worden om zo de VANG-doelstellingen (zie kader) te behalen. Gezien de wettelijke verplichting¹ voor de inzameling van groente-, fruit- en tuinafval (GFT) en het hoge aanbod restafval (waar ook GFT in zit) in Uithoorn, is besloten dat er vanaf 1 oktober 2021 gescheiden GFT ingezameld wordt.

Het aanbod van restafval in Uithoorn en De Kwakel bestaat voor ruim 50% uit GFT. Hiermee is er in potentie een flinke reductie in het restafval te behalen. Het scheiden van GFT is daarmee een hele belangrijke stap in het behalen van de gemeentelijke en landelijke doelstellingen op het gebied van afvalscheiding. De gescheiden inzameling van GFT is na het raadsbesluit voorbereid en ingevoerd per 1 oktober 2021. Dit betreft inzameling bij de laagbouwaansluitingen met minicontainers bij de hoogbouw met verzamelcontainers. Met een amendement heeft de raad besloten om, alvorens fase 2 van het grondstoffenbeleid vast te stellen, de invoering van de GFT-inzameling te evalueren. De evaluatie wordt uitgevoerd op basis van de eerste 9 maanden inzameling, verdeeld over meerdere seizoenen, zodat een goed beeld van de ervaringen en resultaten gevormd kan worden.

Middels fase 2 van het grondstoffenbeleid dienen vervolgstappen gezet te worden in een verdere reductie van het aangeboden restafval en verbeterde scheiding van de grondstoffen.

De evaluatie is uitgevoerd aan de hand van de afvaldriehoek, bestaande uit: service (dienstverlening), milieu en kosten. Hierbij worden de resultaten van de eerste 9 maanden beschreven, gezamenlijk met de uitwerking van de uitgezette enquête die gehouden is onder de inwoners van Uithoorn en De Kwakel.

Achtergrond: landelijke kaders VANG-beleid

De gemeente Uithoorn volgt de Rijksdoelstelling voor afval en afvalscheiding welke bekend is als VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof). De VANG-doelstelling houdt in dat iedere inwoner in 2020 maximaal 100 kg restafval (fijn en grof) mag aanleveren en het hergebruikpercentage voor huishoudelijk afval 75% dient te bedragen. In 2025 mag vervolgens nog maar maximaal 30 kilo restafval per inwoner worden aangeleverd met een maximaal scheidingspercentage, zoals gesteld is in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3). In 2050 moeten we met elkaar een circulaire economie hebben, waarin afval nauwelijks nog bestaat.

¹ Gemeenten zijn sinds 1 juli 2020 verplicht om GFT gescheiden in te zamelen. Uithoorn heeft ruim 10 jaar gebruik gemaakt van een vrijstelling. Echter worden er vanuit de landelijke overheid geen vrijstellingen meer afgegeven.

2. Inventarisatie en evaluatie

In dit hoofdstuk worden de prestaties van de gemeente Uithoorn op het gebied van de ingevoerde GFT-inzameling besproken aan de hand van de afvaldriehoek, bestaande uit: service (dienstverlening), milieu en kosten. Het betreft hierbij de resultaten van de eerste 9 maanden GFT-inzameling. Vervolgens worden verschillende zaken zoals communicatie, meldingen en de bewonersenquête behandeld, waarna er een doorkijk wordt gegeven voor het vervolgtraject: fase 2.

2.1 Inzameling (Service)

1.1.1 Laagbouw

Bijna alle huishoudens, geassocieerd als laagbouw (grondgebonden, veelal met tuin) hebben een 240 liter Gft-container ontvangen van de gemeente. Er is gekozen voor één formaat container met het oog op het grote (toekomst)potentieel aanbod van GFT en eenduidigheid in beleid, communicatie en administratie, als ook om de investeringslasten zo beperkt mogelijk te houden. Als er gewerkt wordt met verschillende formaten containers dient een grotere grijpvoorraad aangehouden te worden, is er sprake van veel extra administratieve handelingen in het kader van containerwisselingen en wordt het containerbeheer complexer. Deze zaken zorgen voor hogere kosten, die ook weer doorberekend dienen te worden in de afvalstoffenheffing, en dat is niet wenselijk.

Inwoners kunnen de ontvangen container voor GFT iedere twee weken aanbieden voor lediging. Hiermee wordt een serviceniveau geboden waarmee ook grotere huishoudens niet met volle containers zitten als zij GFT goed gescheiden aanbieden. In de eerste maanden van invoering was er sprake van een beperkt aanbodpercentage (aandeel containers dat wordt aangeboden in relatie tot het totaal uitgezette containers). Op basis van het soortelijk gewicht (ingezameld GFT) is huidige aanbodpercentage berekend. Dat ligt tot en met juni 2022 op 33%.

1.1.2 Hoogbouw

Inwoners, woonachtig in een hoogbouwwoning hebben de mogelijkheid om GFT aan te bieden via bovengrondse verzamelcontainers² in de openbare ruimte. Om beter gebruik te kunnen maken van deze verzamellocatie is het voor inwoners prettig om een inzamelmiddel in de keuken te hebben. Om dat te stimuleren hebben inwoners de mogelijkheid gekregen om een gratis bio-emmertje op halen bij het scheidingsdepot. Op deze manier kunnen inwoners het GFT gemakkelijk van de keuken naar de verzamelcontainer brengen. De verzamelcontainers voor de GFT-inzameling zijn gefaseerd³ geplaatst waarbij de laatste in juni 2022 operationeel waren. De GFT verzamelcontainers worden door de inzamelaar geleegd zodra deze (bijna) vol zijn. Dit wordt nauwlettend gecontroleerd door de inzamelaar en waar nodig wordt de inzamelfrequentie opgehoogd.

² Een bovengrondse GFT-container is een metalen behuizing waarin een GFT-minicontainer van 240 liter geplaatst is. Bij lediging van de container wordt de minicontainer uit de behuizing gehaald, geleegd en teruggezet. De behuizing blijft hierbij staan op locatie.

³ Dit in verband met latere en kleinere leveringen, onder invloed van globale tekorten in grondstoffen en productiemogelijkheden.

2.2 Milieurendement

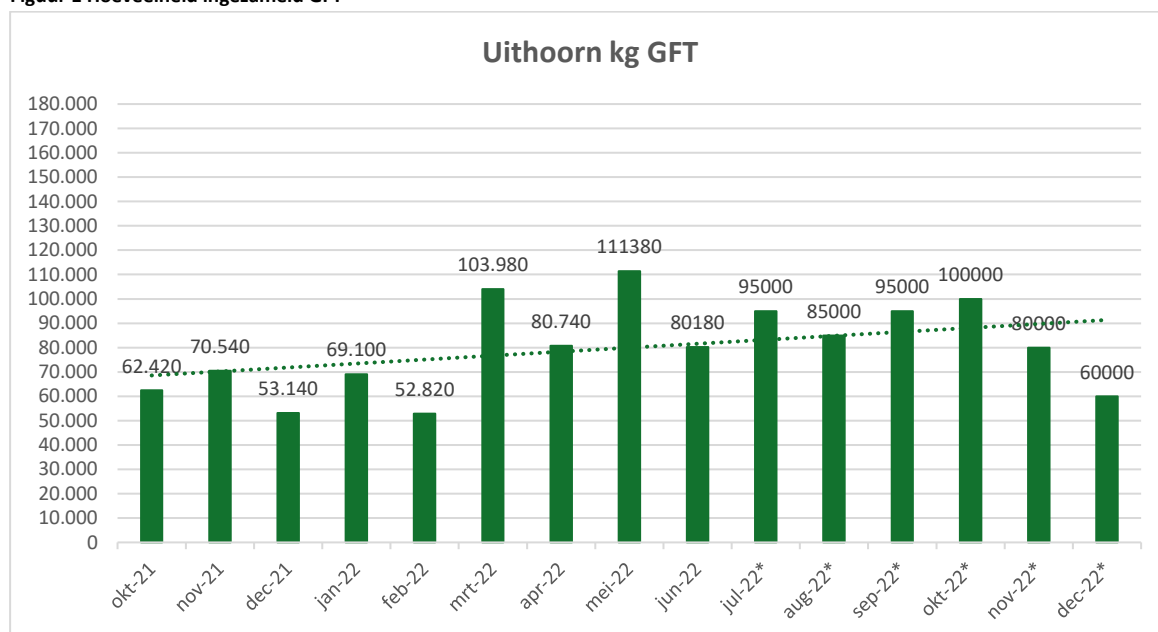
In onderstaande tabel staat het verwachte milieurendement voor de invoering inzameling GFT (fase 1) omschreven. In dit hoofdstuk wordt onderzocht of de huidige inzameling overeenkomt met deze verwachte effecten.

Tabel 1: Verwachting grondstoffenbeleid 2020-2025 fase 1

Effecten	Situatie 2020-2021	Fase 1: Invoeren gescheiden inzameling GFT
Scheidingspercentage	54,6 %	+12 % = 67 %
Restafval kg/inw/jr.	234 kg/inw/jr	- 70 tot 75 = 160 kg/inw/jr
Kosten	X	+ 31 €/jaar + € 430.000
Service	X	-/+

2.2.1 Hoeveelheden ingezameld GFT

Figuur 1 Hoeveelheid ingezameld GFT⁴

De inzameling van GFT in Uithoorn ligt op het moment nog aan de lage kant voor een inzamelingsperiode van 9 maanden. In de verwachtingen is rekening gehouden met een volwaardig inzamelsysteem per 1 januari 2022, terwijl de meeste verzamelcontainers toen nog niet operationeel waren. In juni is de laatste verzamelcontainer geplaatst en opereert het systeem volledig. In de verwachtingen is tevens uitgegaan van de landelijke ervaringen dat er vanaf februari sprake is van een stijgende lijn van aangeboden GFT tot en oktober, waarna het aanbod weer afvlakt richting het einde van het jaar. Als de huidige ontwikkelingen (zie figuur 1) doorgetrokken worden voor het restant van 2022 wordt het beoogde inzamelresultaat nog niet behaald.

⁴ De cijfers juli t/m december zijn op basis van een schatting

2.2.2 Sorteeraanlyse

In juli 2020 en mei 2022⁵ zijn sorteeraanlyses uitgevoerd van de samenstelling van het aangeboden fijn huishoudelijk restafval. Dit betreft een steekproef van het restafval, waarbij onderzocht wordt wat voor soort afval en grondstoffen hierin aangeboden worden. Hierbij zijn twee verschillende steekproeven onderzocht (één voor de laagbouw en één voor de hoogbouw aansluitingen). In onderstaande alinea wordt de sorteeraanlyse tekstueel toegelicht waarbij onderscheid gemaakt is tussen groente- en fruitafval (inclusief etensresten), tuinafval en andersoortig materiaal (dat kan restafval, papier, glas, etc. zijn). In deze evaluatie wordt de verdere uitsplitsing van deze stromen niet meegenomen). Vervolgens wordt het scheidingspotentieel behandeld.

Laagbouw

Uit de sorteeraanlyse voor de laagbouw blijkt dat er sprake is van een lichte daling in het aandeel groente- en fruitafval in het restafval (-8%), te verklaren aan het beschikbaar komen van een inzamelmiddel voor dit materiaal. Opvallend is wel dat het aandeel van tuinafval is gestegen (+13%). Dit ondanks het feit dat er geen wijzigingen hebben plaatsgevonden in de inzameling van tuinafval (door middel van tuingroendepots en 2 takkendagen per jaar).

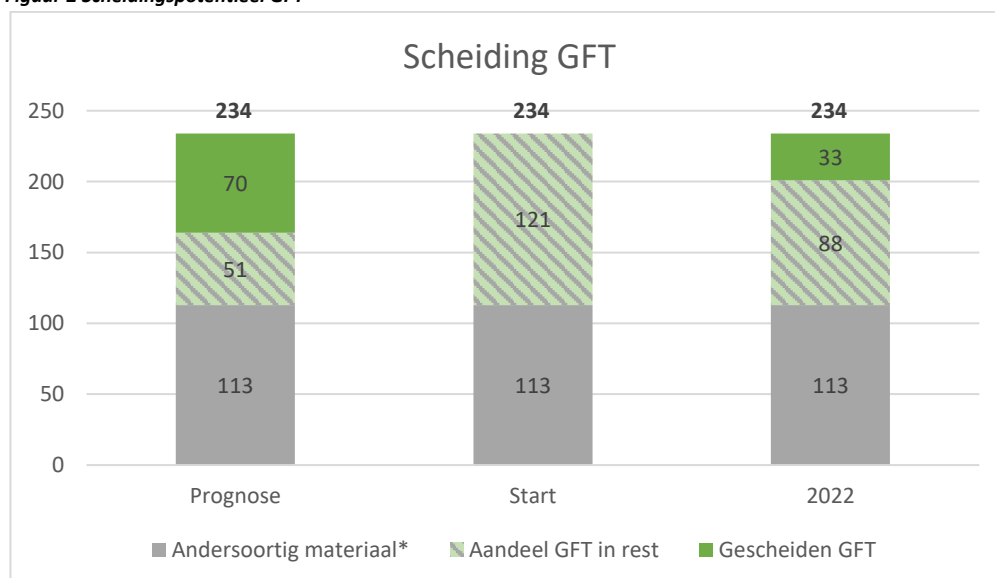
Hoogbouw

Uit de sorteeraanlyse bij de hoogbouw is gebleken dat het aandeel GFT in het restafval nagenoeg gelijk is gebleven. Een verklaring die hiervoor gegeven kan worden is het feit dat de containers voor de hoogbouw gefaseerd zijn uitgerold, waarbij de laatste behuizingen begin juni geplaatst werden. Daardoor is het volledige effect voor de hoogbouw voor deze evaluatie nog niet zichtbaar.

Scheidingspotentieel

Om een beter beeld te geven van de mate van afvalscheiding wordt tevens inzicht gegeven in de scheiding van de totale fractie GFT (ingezameld en nog in het restafval aan huis (per inwoner, per jaar). Dit betreft een compleet overzicht van de gemeente, dat berekend wordt op basis van de ingezamelde GFT cijfers tot nu toe.

Figuur 2 Scheidingspotentieel GFT

*Andersoortig materiaal is het restafval bestaande uit daadwerkelijk restafval, maar ook andere grondstoffen die potentieel nog uit het restafval kunnen worden gehaald.

⁵ In 2021 heeft geen sorteeraanlyses plaatsgevonden, we doen dit om het jaar.

Uit het bovenstaande overzicht wordt duidelijk dat:

- Van de 121 kilo (inw./jr.) GFT in het restafval wordt in 2022 33 kilo gescheiden ingezameld.
- Het scheidingspercentage van de fractie GFT gemiddeld gezien is 27% van de totale fractie. Waarmee de beschikbare inzamelmiddelen nog lang niet optimaal gebruikt worden.
- De gemeente heeft een eerste stap heeft gezet in de goede richting met 33 kg gescheiden ingezameld GFT per inwoner⁶, maar de prognose van 70 kilo GFT wordt nog niet behaald.
- Er is geconstateerd dat 1/3^e van de inwoners actief GFT inzamelt. Er kan daarmee geconstateerd worden dat de inwoners die meedoen het goed doen, maar om de 70 kilo te behalen is het dus benodigd dat meer inwoners mee gaan doen met de inzameling van GFT.

2.3 Kosten

2.3.1 Investeringskosten GFT

Het GFT-beleid zou naar verwachting met een investering van circa € 430.000 gepaard gaan. Tabel 2 geeft een weergave van de verwachte en werkelijke kosten.

Tabel 2: Investeringskosten GFT

	Prognose	Daadwerkelijk	Mutatie	Opmerkingen
Aanschaf + uitzetten mini laagbouw (investering)	€ 255.987,00	€ 260.158,00	€ -4.171,00	Bekostigd uit onvoorzien
Aanschaf verzamelcontainers (investering)	€90.000,00 (60 stuks)	€ 202.950,00 (123 stuks)	€ 10.027,00	Investeringsbedrag verhoogd naar € 212.977 ⁷
Project communicatie (investering)	€ 63.955,00	€ 49.441,00	€ 14.514,00	
Onvoorzien (investering)	€ 20.497,00	€4.171,00	€ 16.326,00	
Aanschaf bio-emmers (exploitatie)	€15,00 per bakje *	€3,50 per bakje	€11,50 per bakje	

*Deze Bio-emmers zijn bestemd voor de hoogbouw

Een aantal conclusies te trekken ten aanzien van de investeringen:

- Vanwege de toename in het aantal huishoudens (door de oplevering van nieuwe woningen in Legmeer-West, De Kwakel en langs de Amstel) zijn er meer minicontainers uitgezet waardoor het bedrag enigszins hoger is uitgevallen. Dit is bekostigd uit de post onvoorzien.
- Bij de uitwerking van het project is gebleken dat er in plaats van 60 locaties 123 locaties voorzien moesten worden van een verzamelcontainer. In het begin werd voorzien in minicontainers aan een ketting⁸ op bepaalde locaties. Echter bleek dat ook op deze locaties een behuizing wenselijk was met het oog op o.a. het gebruiksgemak voor inwoners.
- Om deze reden is het investeringsbedrag voor de verzamelcontainers verhoogd van €90.000,- naar €212.977,-. De kostenpost is daarbij binnen de aangepaste prognose gebleven.
- Met het overgebleven budget zijn de laatste verzamelcontainers bekostigd.
- De aanschaf van de bio-emmers zijn opgenomen in de exploitatie. Dit is lager uitgevallen dan in het raadsbesluit is opgenomen. Er is rekening gehouden met €15,00 per Bio-emmer, wat uiteindelijk een lager bedrag is geworden van €3,50, vanwege een gunstig uitgevallen aanbesteding.
- Concluderend kan gesteld worden dat er binnen de verwachte investeringskosten gebleven is.

⁶ Het landelijke gemiddelde ligt op circa 90 kg/inwoner per jaar met een gescheiden aandeel van 64% (Milieu Centraal, 2019)

⁷ Zoals bepaald in de 2^e Turap 2021

⁸ Dit ingegeven met het oog op het aantal aangesloten huishoudens. Complexen met slechts enkele bovenwoningen werden daarbij toegewezen op een minicontainer aan ketting. Complexen die geclusterd konden worden, en/of bestonden uit een groter aantal aansluitingen zijn toegewezen aan een container in behuizing.

2.4 Service

2.4.1 Communicatie

Vanaf de vaststelling van het nieuwe grondstoffenbeleid (28 januari 2021) zijn er communicatiemomenten over de GFT-inzameling geweest. Ten eerste de bekendmaking van het nieuwe grondstoffenbeleid en informatieverstopping over de invoering van de GFT-inzameling, vervolgens zijn er tips gedeeld, en tot slot een evaluatiemoment met een enquête, waarvan na het zomerreces de uitkomst wordt gedeeld.

Om de boodschap over de invoering van GFT het beste over te brengen zijn meerdere kanalen ingezet zoals: Facebook, Twitter, Instagram, media krant en online (o.a. Nieuwe Meerbode), speciale edities in de krant zoals Uithoorn doet duurzaam, Afvalkrant, gemeentepagina krant, gemeentelijke website, participatie platform Uithoorndenktmee, stickers, bewonersbrieven en filmpjes.

Facebook dient hierbij als mediakanaal om brieven, nieuws en enquêtes extra onder de aandacht te brengen. Verder staat sinds 22 juli 2022 GFT als standaard onderwerp op de gemeentewebsite. Hier wordt extra informatie gegeven over wat wel en niet in de gft-container mag worden aangeboden, extra tips bij warm weer en informatie over tuinafval.

Tabel 3 Communicatiemomenten

Mediakanaal	Posts
Nieuwe Meerbode	3
Facebook	10
Afvalkrant	3
Website	4
Brief	2
Pers bericht	1
Gemeentemagazine	1
Uithoorndenktmee	1

2.4.2 Meldingen

Voor de laagbouw gaan de meldingen voornamelijk over de kwaliteit van de geleverde GFT containers. Overwegend bij hoogbouwcomplexen gaan de meldingen voornamelijk over de locatie van de verzamelcontainers. Men is bang voor overlast in de vorm van insecten en stank. Als GFT juist wordt aangeboden zal er door de behuizing in principe geen probleem moeten ontstaan. Alle genoemde meldingen zijn naar tevredenheid opgelost.

2.4.3 Bewonersenquête

Ondanks dat de invoering van de GFT inzameling een wettelijke verplichting was voor de gemeente en hierin geen sprake is geweest van een actieve beleidskeuze heeft de raad besloten om de ervaringen van inwoners met betrekking tot de inzameling van GFT uit te vragen. De gemeente wilde onderzoeken hoe de bewoners de invoering en inzamelmiddelen hebben ervaren en welke invloed dat heeft gehad op hun afvalscheiding. Hiervoor is een vragenlijst ontwikkeld die in juni is uitgezet via een QR-code in de afvalkrant en op uithoorndenktmee.nl.

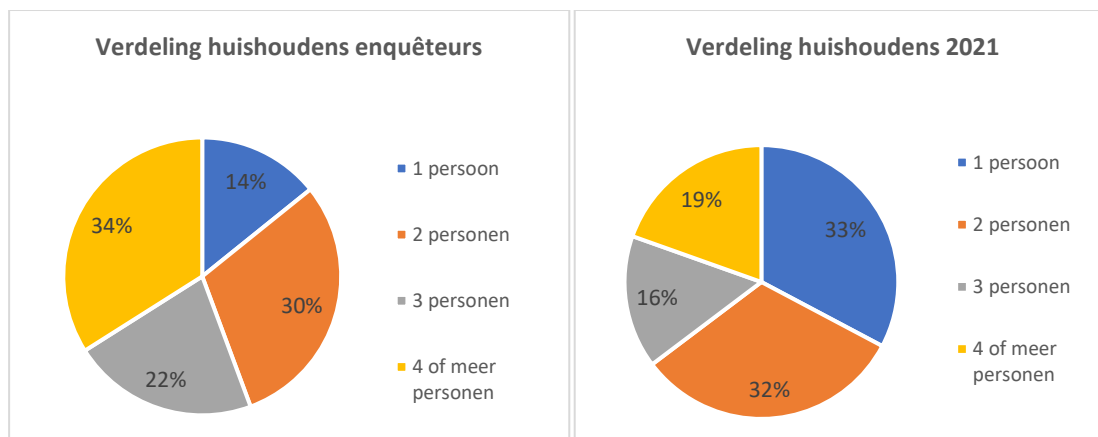
In het onderzoek stond een aantal vragen centraal:

- Is de inwoner tevreden over de GFT-inzameling?
- Wat zijn de ervaringen van de inwoner met de nieuwe methode van inzamelen?
- Hoe houdt de inwoner GFT apart in huis?
- Wat vindt de inwoner belangrijk aan het gescheiden inzamelen van GFT?
- Wat zou helpen om het GFT nog beter aan huis te scheiden?

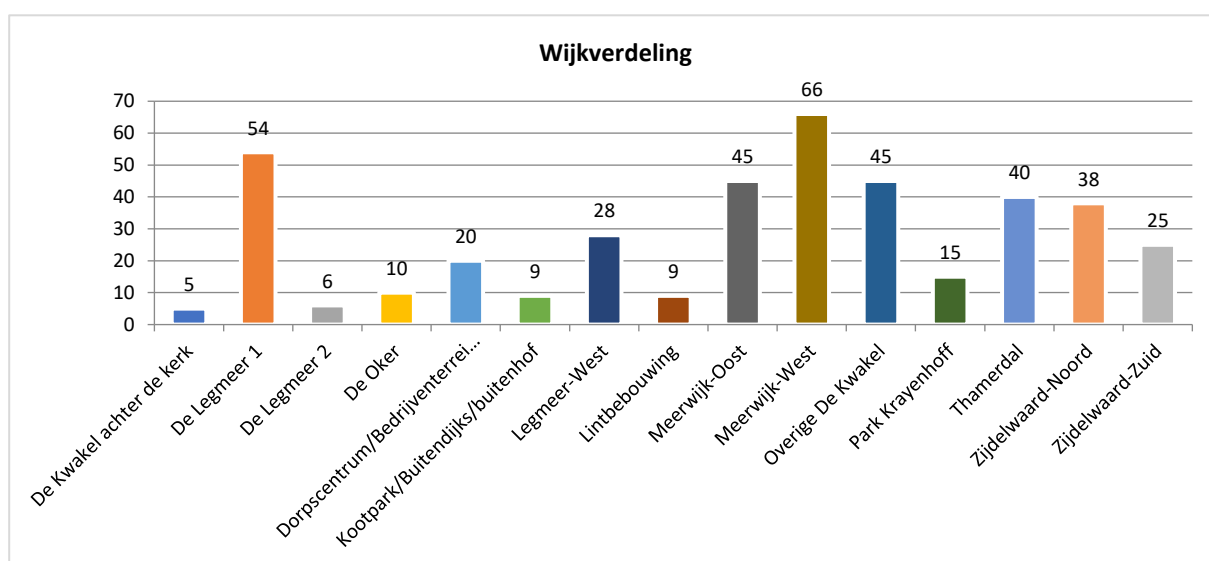
Wie hebben de enquête ingevuld?

415 inwoners hebben de vragenlijst ingevuld. Daarvan bestond 14% (59 inw.) uit een eenpersoonshuishouden, 30% (125 inw.) uit een tweepersoonshuishouden, 22% (90 inw.) uit een driepersoonshuishouden en 34% (141 inw.) uit een vier- of meerpersoonshuishouden. De onderverdeling kunt u zien in figuur 5. De wijkverdeling van de respondenten is gevisualiseerd in figuur 7.

Figuur 3: Verdeling huishoudens enquêteurs

Figuur 4: Onderverdeling huishoudens

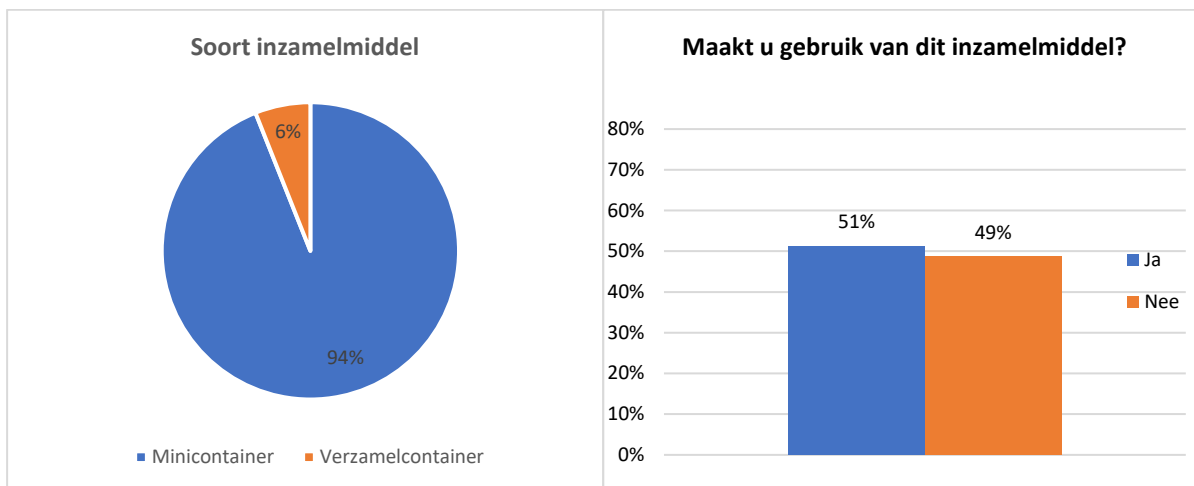

Figuur 5: Wijkverdeling

Inzamelmiddel en het gebruik

390 personen van de 415 hebben een minicontainer toegewezen gekregen voor het inzamelen van GFT en woont daarmee in een laagbouwwooning. Dat komt neer op 94% van de respondenten. De overige 6%, zo'n 25 personen maken gebruik van de verzamelcontainers geplaatst bij de hoogbouw (zie figuur 8). Uit de enquête blijkt dat ongeveer de helft van de inwoners gebruik maakt van het geboden inzamelmiddel, te zien in figuur 9.

Figuur 8: Soort inzamelmiddel

Figuur 9: Gebruik inzamelmiddel

Tevredenheid

De inwoners zijn gevraagd een rapportcijfer te geven voor de ingevoerde GFT-inzameling van Uithoorn. Zij konden de inzameling beoordelen met een cijfer van 1 t/m 10. Gemiddeld geven de inwoners een 3,5. Ongeveer 3/4 van de inwoners beoordelen de inzameling met een onvoldoende (5 of lager). In het vervolg van deze rapportage zal worden toegelicht waarom inwoners een onvoldoende of voldoende geven aan de ingevoerde GFT-inzameling.

Inwoners met een verzamelcontainer geven de inzameling gemiddeld een 2,2 waarbij het laagste cijfer een 1 is en het hoogste een 6. Inwoners met een minicontainer geven de inzameling gemiddeld een 3,6 waarbij het laagste cijfer een 1 is en het hoogste een 10.

De eerste vijf vragen in de uitgezette enquête betroffen referentievragen waarbij respondenten slechts één antwoord konden geven. De overige vragen stelden inwoners in staat om meerdere reacties (per vraag) te geven. Hiermee is sprake van een groter aantal reacties dan respondenten. In de toelichting op de uitkomsten wordt daarmee gerefereerd aan het aantal gegeven reacties, in plaats van de specifieke respondenten (415).

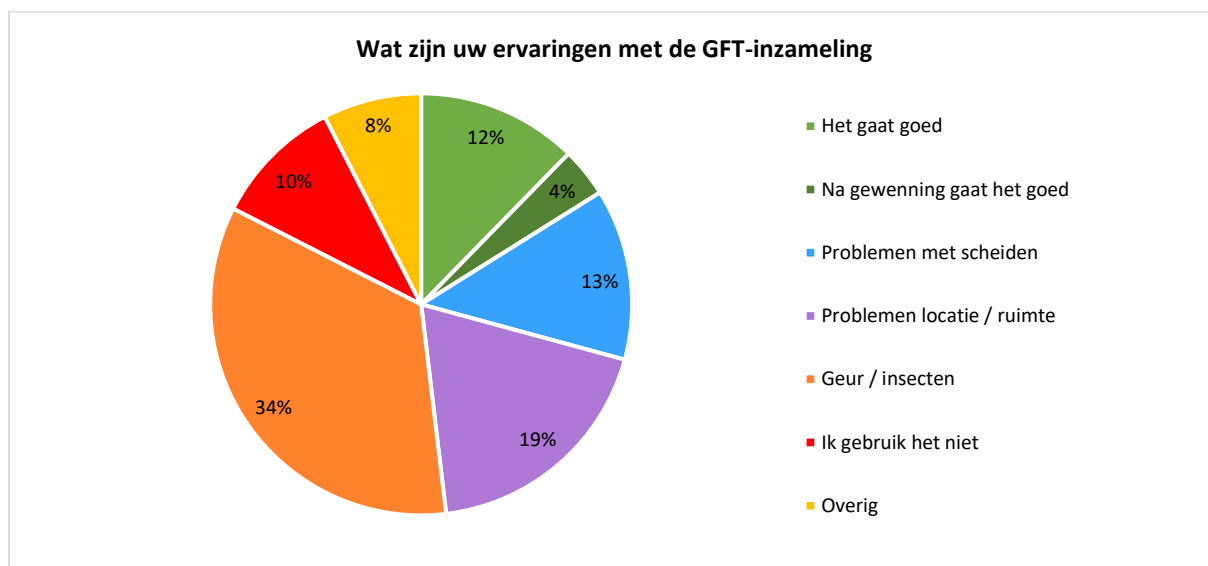
Ervaringen (503 reacties)

Middels deze enquête is de ervaring met de GFT-inzameling aan de inwoners gevraagd. Een aantal bevindingen op een rij:

- 🌱 In totaal gaat het bij 16% van de respondenten op dit moment goed. 4% geeft aan dat dit na een periode van gewinning was. Toch ervaren veel bewoners nog problemen bij het inzamelen, ten tijde van het onderzoek.
- 🌱 Het grootste heikel punt is de geur en de insecten zoals maden die gepaard gaan met dit nieuwe inzamelmiddel. Zo'n 34% geeft aan hier last van te hebben.
- 🌱 Verder geeft 13% aan problemen te ervaren met het scheiden van GFT.
- 🌱 19% geeft aan problemen te ervaren met de locatie van de container of de ruimte van de voor-/achtertuin waar deze staat. Inwoners die gebruik maken van de verzamelcontainer hebben aangegeven het niet prettig te vinden dat deze recht voor de flat staat of zijn het niet eens met het aanzicht van de container. Inwoners die gebruik maken van een minicontainer geven aan dat er op dit moment veel containers (4) bij hun huis staan en dat daar vaak geen plek voor is.
- 🌱 Andere ervaringen die worden meegegeven betreft het formaat van de container. Men geeft aan dat de 240 liter container bij lange na niet vol komt in 2 weken en dat zij de voorkeur geven aan een 140 liter container.
- 🌱 Tevens geven inwoners aan dat zij de ophaalfrequentie op dit moment te laag vinden. Ze zouden graag zien dat de containers vaker worden geleegd. Dit wordt vaak benoemd in combinatie met de geuroverlast en insecten.

- 🌱 Vervolgens zijn er een paar antwoorden gegeven waarin werd aangegeven dat het aanbieden van GFT bij de verzamelcontainers lastig is vanwege de hoogte en de klep en wordt de kwaliteit van de minicontainer bekritiseerd.
- 🌱 Tot slot is er nog 10% die geen gebruik maakt van de GFT-inzameling. 3 inwoners geven aan, in plaats daarvan, gebruik te maken van een eigen composthoop in de tuin.

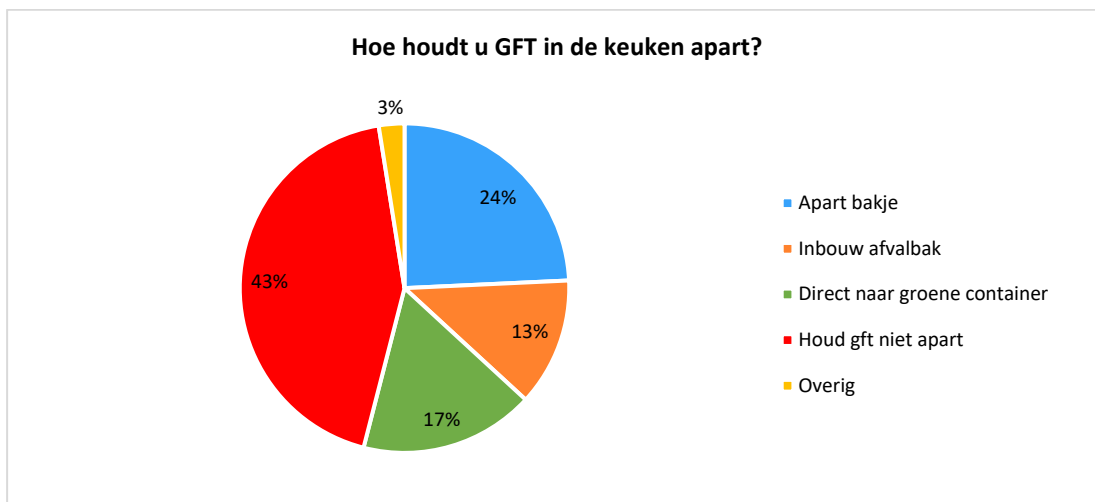
Figuur 10: Ervaringen

Wijze van GFT scheiden (437 reacties)

De gemeente was ook benieuwd naar de wijze waarop inwoners GFT scheiden in de keuken. Hierbij geeft:

- 🌱 37% aan gebruik te maken van een aparte afvalbak in de keuken. Er is daarbij een onderverdeling gemaakt tussen een klein afvalbakje op het aanrecht of een inbouw afvalbak in de keuken. Van het totaal geeft 24% aan gebruik te maken van een klein bakje in de keuken en 13% gebruik te maken van een inbouw afvalbak.
- 🌱 17% brengt het direct naar de groen container.
- 🌱 In de overige antwoorden (3%) werd aangegeven dat men gebruik maakt van een compostbak, dat het aan de huisdieren werd gegeven. Sommige inwoners brengen het liever naar het Scheidingsdepot (betreffende tuinafval) of geven aan alleen tuinafval in de bak te doen.
- 🌱 43% heeft aangegeven GFT op het moment van invullen van de enquête niet te scheiden.

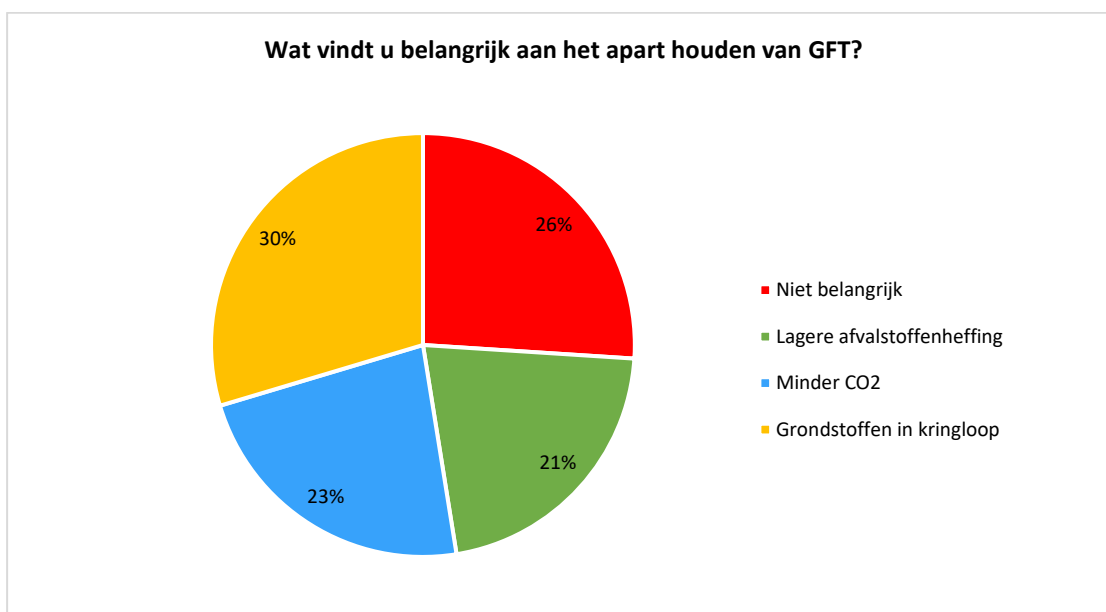

Figuur 11: GFT in de keuken apart houden

Belang GFT scheiden (611 reacties)

Een andere vraag uit de enquête ging in op het belang van GFT scheiding. Middels deze vraag kan de motivatie van de bewoners achterhaald worden. 26% gaf aan dit niet belangrijk te vinden, 21% vond de lagere afvalstoffenheffing een goede motivatie, 23% gaf aan dat het belangrijk is om minder CO₂ te produceren en 30% gaf aan dat het belangrijk is dat grondstoffen in de kringloop blijven. Een uitwerking is te zien in onderstaand figuur.

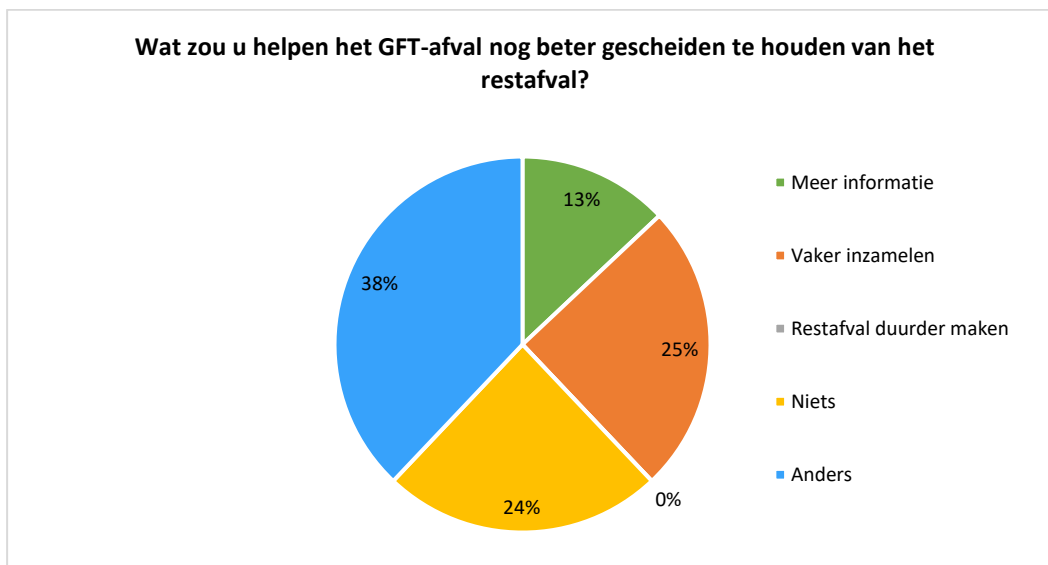

Figuur 12: Belangrijk aan GFT scheiden

Beter scheiden (493 reacties)

Omdat het scheiden van GFT relatief nieuw is voor sommige bewoners was de gemeente benieuwd naar de oplossingen die bij kunnen dragen aan het (nog) beter gescheiden inzamelen van het GFT. 13% had behoefte aan meer informatie, 25% gaf aan dat ze graag zouden zien dat het vaker ingezameld werd, 24% gaf aan dat ze niets nodig hebben of het gevoel hebben dat ze het al goed doen. Niemand merkte op dat het restafval duurder maken een positief effect zou hebben. Tot slot waren er voor deze vraag veel andere antwoorden (38%).

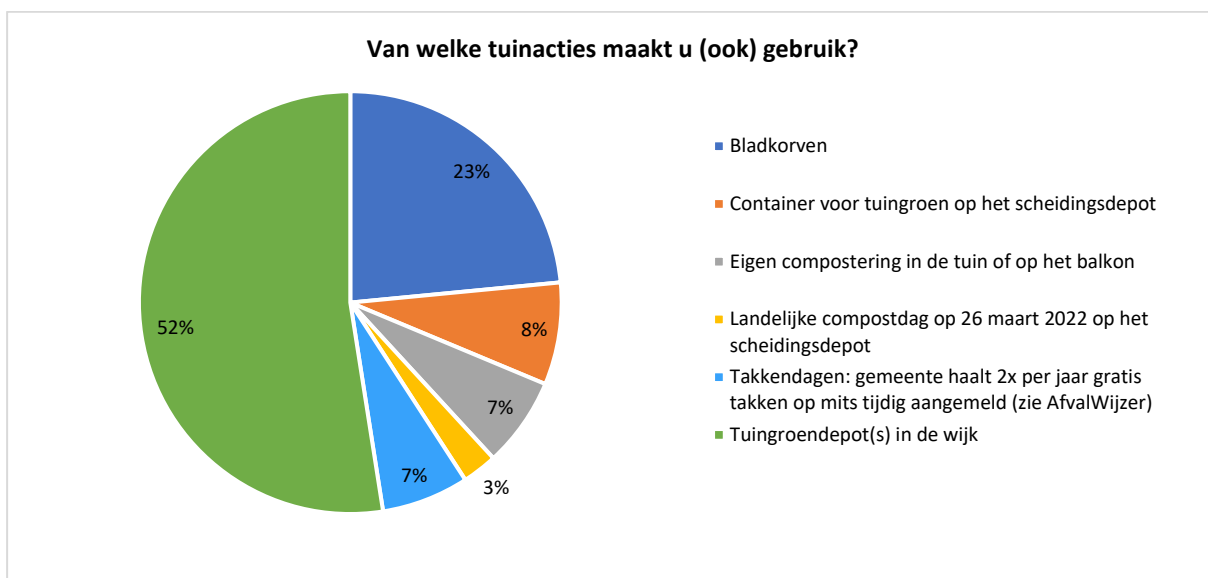
Figuur 13: Hulp voor beter scheiden

Deze 38% kan opnieuw onderverdeeld worden in verschillende groepen. Circa 28% gaf aan dat ze graag verzamelcontainers voor de laagbouw zouden zien in de wijk in plaats van minicontainers. 21% gaf aan dat een kleinere container gewenst zou zijn. Bewoners zijn van mening dat deze beter schoon te houden is en minder geur en insecten veroorzaakt. Andere antwoorden die voorkwamen gingen over het reinigen van de container door de gemeente of dat bewoners een klein bakje voor op het aanrecht wilden. De gemeente Uithoorn heeft deze bakjes beschikbaar voor bewoners van de hoogbouw. Wellicht is het een mogelijkheid om dit ook beschikbaar te stellen voor laagbouwbewoners en nog verder onder de aandacht te brengen middels communicatie.

Tuinacties en informatie (524 reacties)

De gemeente is ook geïnteresseerd in het gebruik en de voorkeur van tuinacties. Naast de Gft-container kan tuinafval ook op andere manieren aangeboden worden: tuingroendepots, takkendagen (2x per jaar) en bladkorven (in het najaar). Verder heeft de gemeente in 2022 meegedaan aan de landelijke compostdag, waarop compost opgehaald kon worden op het scheidingsdepot. De uitwerking hiervan is te zien in figuur 14.

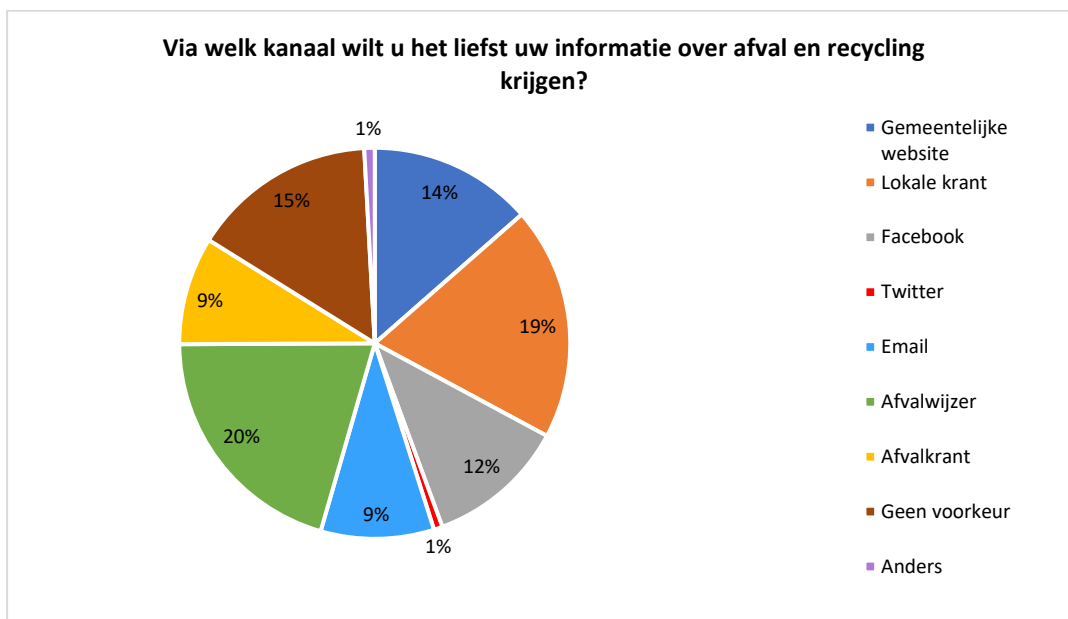

Figuur 14: Tuinacties

Informatiekanalen (694 reacties)

Tot slot is bewoners de vraag gesteld middels welke kanalen ze op de hoogte gehouden willen worden over afval en recycling van de gemeente. De uitwerking hiervan is te zien in figuur 15.

Figuur 15: Informatiekanalen

3. Doorkijk

Het aantal ingezamelde kilo's GFT zal eind 2022, naar schatting, op 33 kilo per inwoner per jaar liggen waarbij gesteld wordt dat ongeveer 1/3^e van de inwoners mee doet met de inzameling. De stijging van het ingezamelde GFT betekent een daling van het ingezamelde restafval, maar op dit moment is dat nog niet de gewenste 70-75 kg/inw/jr. zoals omschreven in het grondstoffenbeleid 2020-2025. Naar verwachting zal het aandeel gescheiden GFT blijven toenemen naarmate meer inwoners gebruik zullen maken van dit inzamelmiddel. Echter, om een verdere stijging van de deelname aan de GFT-inzameling te bevorderen en een daling van het restafval in te zetten is een vervolgstap nodig: fase 2. In dit hoofdstuk worden verschillende maatregelen voorgesteld en vervolgens gecategoriseerd in mate van milieuwinst en additionele stimulansen. Waar mogelijk worden de resultaten van vergelijkbare⁹ gemeenten besproken ter onderbouwing van de keuze voor de maatregel.

3.1 Maatregelen met lage milieuwinst

Frequentieverhoging

Op dit moment wordt PMD tweewekelijks ingezameld wat de inwoner van Uithoorn stimuleert bij de inzameling van deze grondstof. Tot deze frequentie kan ook overgegaan worden voor Oud Papier en Karton. Op dit moment wordt deze grondstof eens in de vier weken ingezameld. Dit kan verhoogd worden naar eens in de twee à drie weken. Echter tegen hogere inzamelkosten. Deze maatregel verdient zichzelf daardoor in verhouding nauwelijks terug in milieuwinst aangezien het tot een verlaging van ongeveer 2 kg restafval per inwoner zal leiden.

Openingstijden depot

Naast de invoering van enkele grotere maatregelen kan er ook gekeken worden naar wat laagdrempelige, eenvoudig inpasbare maatregelen. Een voorbeeld hiervan betreft de verruiming van de openingstijden van het scheidingsdepot. De huidige openingstijden zijn als volgt: Maandag, woensdag, vrijdag en zaterdag van 9.00 uur tot 12.30 uur en van 13.00 uur tot 16.30 uur. Met een extra openingsdag wordt het inwoners makkelijker gemaakt om grofvuil aan te leveren. Hiermee zal een deel van het grovere afval uit het fijn restafval (aan huis) verdwijnen en gescheiden worden op het depot. Additionele maatregelen zijn bijvoorbeeld toegangscontrole, waardoor bewoners van andere gemeenten en bedrijven worden geweerd; een tarief instellen waarna het brengen van een bepaald aantal geleverde kuub of aantal bezoeken moet worden betaald door de inwoner; of een afsprakensysteem waarbij een bewoner alleen nog maar op afspraak kan langskomen. Deze maatregelen zullen leiden tot reductie van 4 – 5 kg per inwoner, per jaar.

Optimalisatie Textiel inzameling

Zoals omschreven in het grondstoffenbeleid 2020-2025 kan ook nog wat winst geboekt worden op de inzameling van textiel. De hoeveelheid gescheiden ingezameld textiel is in 2021 gestegen ten opzichte van 2019 van 3,5 naar 3,7 kg/inwoner. Hiermee is de trend van de afgelopen jaren voortgezet, waarin jaarlijks een lichte toename te zien is van het ingezamelde textiel. Ten opzichte van vergelijkbare gemeenten blijft Uithoorn echter nog wel achter, daar wordt gemiddeld 5,1 kg/inwoner gescheiden textiel ingezameld. Uit de cijfers blijkt dat de textiel inzameling ruimte biedt voor optimalisering. Bijvoorbeeld door de uitbreiding van het aantal inzamelpunten en/of de huis-aan-huis inzameling. De realisatie hiervan resulteert in een toename van 1 – 1,5 kg/inwoner textiel en een vergelijkbare afname van het aandeel textiel in het restafval. Hiermee zal een lichte toename in het scheidingspercentage behaald worden. Wel dient vermeld te worden dat de gemeente geen inzicht heeft in textiel dat via internet verhandeld wordt. Dit is een steeds meer voorkomende methode om textiel te hergebruiken.

⁹ De effecten van de maatregelen zijn voor iedere gemeente verschillend aangezien dit afhankelijk is van vele factoren zoals de het startpunt maar ook de opbouw van de gemeente (inwoner aantal, hoogbouwklasse). Om deze reden kunnen de resultaten van de genoemde gemeenten niet een op een worden overgenomen.

BEST-tas en stimulans Kringloopactiviteiten

Een additionele maatregel ter aanvulling van de inzamelpunten voor Textiel kan de invoering van de BEST-tas zijn. Hierbij ligt de aandacht niet alleen op textiel, maar fungeert dit ook als stimulans van kringloopactiviteiten, zoals beschreven in het grondstoffenbeleidsplan. De BEST-tas is een initiatief waarbij men twee keer per jaar boeken, elektronica, speelgoed en textiel aan kan bieden. De resultaten bij andere gemeenten zoals Apeldoorn, Doesburg en Landgraaf tonen aan dat hiermee jaarlijks circa 6 kg/inwoner extra gescheiden ingezameld kan worden, waarvan circa 40% textiel is. Hiermee kan jaarlijks ruim 2 kg/inwoner extra textiel ingezameld worden. Daarmee wordt circulariteit verder versterkt en zal het restafval iets afnemen en het scheidingspercentage licht stijgen.

GRIP-Wagen

GRIP staat voor Grondstoffen Inlever- en Informatiepunt en richt zich op de gescheiden inzameling van klein grof afval dat geregeld in het restafval belandt. De GRIP-wagen wordt (minimaal) 4 keer per jaar ingezet op locaties met veel bezoekers zoals winkelcentra en marktpleinen. Het dient daarbij als extra service voor de inwoner, maar biedt ook mogelijkheden voor extra communicatie over afval gerelateerde zaken. De maatregel is in onder andere Zwolle en Helmond ingevoerd wat voor beide gemeenten heeft geresulteerd in 1 kg/inw/jr. extra. Met een juiste communicatie aanpak en bijkomende bekendheid kan dit aandeel stijgen tot ongeveer 2 kg/inw/jr.

Glas

In de huidige situatie zijn er 26 ondergrondse glascontainers. Op dit moment vindt de glaszameling van Uithoorn voornamelijk plaats bij supermarkten en hotspots. Dit kan worden uitgebreid langs rijroutes om de inzameling lichtelijk te bevorderen. Volgens de sorteeraanlyse bestaat het restafval nog voor 3% uit glas. Deze maatregel resulteert daarmee in een toename van ongeveer 1 – 1,5 kg per inwoner, per jaar.

3.2 Maatregelen met hoge milieuwinst

Toegangscntrole

Een maatregel met een potentieel hoge milieuwinst is de invoering van een toegangscntrole op de ondergrondse restafvalcontainers. In de huidige situatie zijn alle ondergrondse containers openbaar wat betekent dat iedere inwoner (zowel binnen als buiten de gemeente), maar ook bedrijven gebruik kunnen maken van de containers. Door de ondergrondse restafvalcontainers te voorzien van een toegangscntrolesysteem (te openen met de afvalpas) wordt misbruik van de voorzieningen en afvaltoerisme verminderd. Om deze redenen zal het een positief effect hebben op het restafvalaanbod. Daarentegen is het lastig in te schatten welk verlagend effect deze maatregel precies zal hebben, aangezien de hoeveelheid "misbruik" onduidelijk is. Kijkend naar prestaties van andere gemeenten zal een dergelijke maatregel kunnen leiden tot een afname van 10% van het restafval, neerkomend op 20-25 kg per inwoner, per jaar. Maar afhankelijk van het aantal bedrijven en MKB's kan dit hoger of lager uitvallen. De investering in toegangscntrole kan naar verwachting (nagenoeg) kostenneutraal worden uitgevoerd, waarbij de vermeden verbrandingskosten van het restafval voldoende zullen zijn om de investering (kapitaallasten) te dekken. Tevens kunnen de afvalpassen worden ingezet voor toepassingen op het scheidingsdepot (toegangscntrole, statistiek).

Recycletarief

In het grondstoffenbeleid wordt voor fase 2 reeds de invoering van een recycletarief, oftewel een tariefdifferentiatie, benoemd. Het gebruik van prijsprikkels, zoals een recycletarief, is een economische stimulans wat de gemeente kan inzetten om haar afvaldoelstellingen (restafval reduceren) te bewerkstelligen. Inwoners hebben hiermee zelf de touwtjes in handen om de hoogte van de afvalstoffenheffing direct te beïnvloeden. De prijsprikkel op restafval dient daarbij als stimulans om de grondstofstromen zoals GFT, papier en PMD beter te gaan scheiden. Hoe beter je als inwoner scheidt hoe lager daarmee je aanbod van restafval en, in lijn daarmee, hoe lager de te betalen afvalstoffenheffing. Inwoners die nog niet goed (genoeg)

scheiden worden hiermee uitgedaagd om het beter te gaan doen en beter gebruik te gaan maken van de geboden mogelijkheden (inzamelmiddelen). Het recycletarief dient als goed middel om de invoering van de GFT-inzameling verder te stimuleren. Zoals berekend¹⁰ in het grondstoffenbeleid 2020-2025 zal deze maatregel een positief effect hebben op het scheidingspercentage (+13%) en leiden tot een verlaging van het aangeboden restafval (-65 kg/inw/jr.). Deze voorspelde resultaten zijn ook in lijn met andere gemeenten in Nederland. In de gemeente Helmond heeft diftar (volume, mini containers) in het eerste jaar geleid tot een afname van 68 kg/inw/jr. (fijn en grof-restafval samengenomen) en een toename van 10% scheiding. In de buurgemeente Ouder-Amstel heeft de invoering van diftar in de eerste maand geleid tot een afname van 28% restafval wat neerkomt op 55 kg/inw/jr. Het scheidingspercentage is daarbij nog niet bekend maar wordt verwacht boven de 10% te zijn. Een recycletarief is daarbij de maatregel met de hoogste milieuwinst. Op dit moment heeft ongeveer 50% van de gemeenten in Nederland een vorm van diftar ingevoerd¹¹. Veruit de meeste gemeenten die de 100-kg doelstelling voor restafval hebben gehaald hebben een vorm van tariefdifferentiatie. Daaruit kan geconcludeerd worden dat de VANG-doelstelling zonder deze maatregel bijna niet haalbaar is.

3.3. Additionele stimulansen

Handhaving

Handhaving kan worden ingezet als een op zichzelf staand beleidsinstrument, als prikkel voor een betere afvalscheiding. Een logische keuze is om steviger in te zetten op de controle van de naleving van de scheidingsregels die zijn opgenomen in het grondstoffenbeleid 2020-2025. Echter, is dit moeilijk te bewerkstelligen gezien de inzamelmethodiek van de gemeente. Restafval wordt namelijk ingezameld via ondergrondse containers, met uitzondering van het buitengebied. GFT en PMD wordt ook voor een deel ingezameld via verzamelcontainers. Het is daardoor niet mogelijk voor de handhavers om op huishoudenniveau controles uit te voeren. Inwoners met minicontainers kunnen echter wel eenvoudig gewaarschuwd (gele kaart) of beboet (rode kaart) worden. Echter betreft handhaving idealiter een sluitstuk van beleid en geen maatregel op zichzelf.

Inzet afvalcoach

Bij wijken die minder goed presteren in het scheiden van afval kan een afvalambassadeur of afvalcoach worden ingezet. Afvalambassadeurs zijn voornamelijk mensen die bekend zijn in de wijk en/of er zelf wonen. Op deze manier kunnen zij op een vrijblijvende wijze met (mede)bewoners het gesprek aangaan over het nut en noodzaak van goede afvalscheiding. Mogelijk kan ook gekozen worden voor professionele afvalcoaches die worden ingehuurd. Een vervolgstap hierop is afvalpreventie waarbij tips worden gegeven hoe de bewoner de afvalstapel ook daadwerkelijk kan verkleinen. De inzet van afvalcoaches kan een beleidsinstrument an sich zijn, maar is zeker een ondersteunende maatregel bij de invoering van grotere maatregelen, zoals een recycletarief. In de gemeente Helmond heeft de inzet van de afvalcoaches tot positieve ervaringen geleid. Daar zijn zij bijvoorbeeld betrokken bij de acties van handhaving om bewoners van extra informatie te voorzien.

Communicatie

Ongeacht de gekozen richting, of pakket van maatregelen, is een goede communicatieve aanpak een vereiste. In het participatietraject, voorafgaand aan de invoering van het nieuwe grondstoffenbeleid, is gebleken dat inwoners behoefte hebben aan goede, constante en complete communicatie over de (nieuwe) afvalinzameling. Een andere wijze van verzamelen vergt een aanpassing in het gedrag van inwoners. Gedragsverandering kan alleen bereikt worden mits hier structureel aandacht aan geschonken wordt. Het is ontzettend belangrijk om het belang van verbeterde afvalscheiding duidelijk te kunnen maken aan inwoners aangezien dit voor draagvlak zorgt. Door inwoners te voorzien van heldere en complete scheidingsregels en ervoor te zorgen dat het voor inwoners in één oogopslag helder is waar alle inzamelpunten zich bevinden

¹⁰ Op basis van ervaringscijfers bij andere gemeenten die een soortgelijke wijziging hebben doorgevoerd.

¹¹ Bron: IPR Normag, 2021, Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer

zal de gescheiden inzameling verbeteren. Tevens is het belangrijk om de inwoner te enthousiasmeren zodat het als een vrijwillige gedragsverandering voelt.

4. Conclusies

Op 28 januari 2021 heeft de raad het nieuwe grondstoffenbeleid 2020-2025 van de gemeente Uithoorn vastgesteld (zie Bijlage 1 voor de bestuurlijke samenvatting). Voor dit nieuwe beleid heeft de gemeente onderzocht op welke manier het scheiden van afval verbeterd kan worden om zo de landelijk gestelde VANG-doelstellingen te behalen. Gezien de wettelijke verplichting om GFT gescheiden in te zamelen is deze maatregel doorgevoerd. Het restafval in Uithoorn en De Kwakel bestaat voor ruim 50% uit GFT, waarmee het scheiden van GFT een belangrijke stap is richting het behalen van de doelstellingen uit het grondstoffenbeleid, in lijn met de VANG-doelstellingen. De gescheiden inzameling van GFT is gestart per 1 oktober 2021 bij de laagbouw en in de maanden daarna bij de hoogbouw. Met een amendement heeft de raad besloten om, alvorens fase 2 van het grondstoffenbeleid vast te stellen, de GFT-inzameling te evalueren. Uit de evaluatie zijn de volgende conclusies te trekken.

4.1 Dienstverlening

Huishoudens met een laagbouwwooning hebben in oktober 2021 een 240 liter Gft-container gekregen. Elke twee weken hebben inwoners de mogelijkheid om de GFT container aan de straat te zetten zodat deze geleegd wordt. Op basis van het soortelijk gewicht is een schatting gemaakt van het aanbodpercentage. In de huidige situatie wordt geschat dat ongeveer 33% van de bewoners in de laagbouw hun GFT container tweewekelijks aanbiedt.

Inwoners met een hoogbouwwooning krijgen de mogelijkheid om GFT in te zamelen via bovengrondse verzamelcontainers in de openbare ruimte. De verzamelcontainers voor de GFT-inzameling zijn gefaseerd geplaatst waarbij de laatste in juni 2022 operationeel werden. Deze worden geleegd zodra deze (bijna) vol zijn. Dit wordt nauwlettend gecontroleerd door de inzamelaar.

4.2 Milieurendement

In 2020 was het scheidingspercentage van de gemeente 54,6%. Pas na het definitief vaststellen van alle jaarcijfers, per fractie, kan het scheidingspercentage van 2022 berekend worden. Het scheidingspercentage voor de fractie GFT is tussentijds wel al doorgerekend en komt neer op 27% aan het einde van 2022 (o.b.v. een prognose voor de resterende maanden). Dit laat logischerwijs, gezien het startpunt van 0%, een verbetering zien maar komt nog niet in de buurt van het landelijk gemiddelde van 64% of de prognose van 58%

De resultaten betreffende de inzameling van GFT in de gemeente Uithoorn zijn tweeledig. Het aantal ingezamelde kilo's zal eind 2022 op 33 kilo per inwoner, per jaar liggen. Dit komt nog niet dichtbij de geprognostiseerde 70 kilo en het landelijk gemiddelde van 90 kilo¹². Dit is te wijten aan het feit dat de inzameling voor de hoogbouw pas na een half jaar volledig operationeel was. Enerzijds laat dit nog ruimte voor verbetering zien. Anderzijds, laat het cijfer van 33 kilo per inwoner, per jaar ook de potentie zien van deze vorm van inzameling, aangezien op dit moment naar schatting 1/3^e van de inwoners actief mee doet. Als we met een deelname van 33% van de inwoners op 33 kilo per inwoner komen, komen we met een deelname van 100% van de inwoners hoger uit dan de geprognostiseerde hoeveelheid per inwoner, per jaar. Echter zal er rekening gehouden moeten worden met het feit dat de inwoners die nu nog niet mee doen, niet evenveel zullen gaan inzamelen als de inwoners die nu al fanatiek mee doen. De huidige deelname is een kwestie van draagvlak voor de maatregel en de verlate operationalisering van het inzamelmiddel voor de hoogbouw.

¹² Hierbij dient vermeld te worden dat de 90 kg/inw. GFT, inclusief tuinafval en resultaten van vergelijkbare gemeenten betreft. In Uithoorn wordt tuinafval ingezameld middels tuingroendepots. Dit kan een dempend effect hebben op de totale potentie van het gescheiden in te zamelen GFT aan huis. Voorloper gemeenten halen meestal ruim 110 tot 120 kg/inw aan GFT op, waarmee 90kg/inw. nog altijd realistisch wordt geacht. Ook de sorteeraanlyse laat zien dat er nog voldoende GFT in het restafval aanwezig is om dit te behalen.

4.3 Kosten

Betreffende de investeringskosten van de gemeente is de gemeente binnen de begroting gebleven. Er zijn in de loop van het jaar een aantal aanpassingen gemaakt. Ten eerste zijn er vanwege de toename in het aantal huishoudens (door de oplevering van nieuwe woningen in Legmeer-West, De Kwakel en langs de Amstel) meer minicontainers uitgezet waardoor het bedrag enigszins hoger is uitgevallen. Dit is bekostigd uit de post onvoorzien. Ten tweede, is bij de uitwerking van het project gebleken dat er in plaats van 60, 123 locaties voorzien moesten worden van een verzamelcontainer. Complexen met slechts enkele bovenwoningen werden in eerste instantie toegewezen op een minicontainer aan ketting. Complexen die geclusterd konden worden, en/of bestonden uit een groter aantal aansluitingen zijn toegewezen aan een container in behuizing. Dit is later volledig overgezet op containers in behuizingen. Om deze reden is het investeringsbedrag voor de verzamelcontainers verhoogd van €90.000,- naar €212.977,-. Tot slot is de aanschaf van de Bio-emmers voor de hoogbouw vanwege gunstige aanbesteding €11,50 per bio-emmer lager uitgevallen. Concluderend is de gemeente binnen de verwachte investeringskosten gebleven.

4.4 Bewoners enquête

De inzameling van GFT is een wettelijke verplichting waardoor er geen mogelijkheid tot inspraak is geweest met de inwoners van Uithoorn. Desalniettemin is er door de raad besloten om een bewonersenquête te houden om de ervaringen van de bewoners te meten en de invloed op de afvalscheiding. De helft van de inwoners geeft aan gebruik te maken van het nieuwe inzamelmiddel. De intensiteit van het gebruik daarvan kan verschillen van sporadisch tot intensief. De meeste bewoners die de enquête hebben ingevuld zijn in het bezit van een minicontainer. De bewoners beoordelen het nieuwe verplichte inzamelmiddel met een onvoldoende. Het grootste heikel punt is de geur en de insecten zoals maden die gepaard gaan met dit nieuwe inzamelmiddel. Zo'n 34% geeft aan hier last van te hebben. Verder geeft 13% aan problemen te ervaren met het scheiden van deze grondstof en 19% geeft aan problemen te ervaren met de locatie van de container of de ruimte in de voor-/achtertuin waar deze staat. De enquête laat zien dat er nog weinig draagvlak is voor de inzameling van GFT. Waarmee het gebruik dan ook vooralsnog minder is dan verwacht en achterblijft op landelijke ontwikkelingen en prestaties van andere, vergelijkbare, gemeenten. De gemeente kan hierop inspelen door middel van communicatie.

4.5 Doorkijk

Zoals al eerder benoemd is er nog veel ruimte voor verbetering. De geschatte 33% van de inwoners die actief meedoet aan de inzameling van GFT doet het goed, maar vormt een te klein aandeel van alle inwoners om grote hoeveelheden ingezameld GFT te produceren. De huidige, geprognosticeerde 33 kilo per inwoner, per jaar is daarbij lager dan vooraf ingeschat.

Het probleem is dat de overgebleven 67% nog niet (goed genoeg) meedoet. Er is veel potentie voor dit middel van inzameling, maar bewoners zullen geprikkeld moeten worden om mee te gaan doen. Tevens is er in de gemeente ook nog potentie om de scheiding van de overige stromen te verbeteren. Om op beide zaken actie te ondernemen zal fase 2 moeten worden ingevoerd. Op fase 2 zijn vele maatregelen toepasbaar. Twee opties hebben daarbij een hoge milieuwinst die op zowel het scheidingspercentage als het reduceren van restafval effect hebben. Een optie is om restafvalcontainers af te sluiten door middel van een toegangscontrole. Dit zal beperkt effect hebben op het gescheiden ingezamelde GFT, maar wel op het afvaltoerisme en gebruik door bedrijven. De maatregel met het meeste effect op zowel het scheidingspercentage als het reduceren van het restafval is het recycletarief.

Bijlage 1: Bestuurlijke samenvatting grondstoffenbeleid Uithoorn 2020-2025

In dit Grondstoffenbeleid Uithoorn 2020-2025 worden de te nemen maatregelen, inclusief de hiermee gepaard gaande resultaten en gevolgen beschreven om het aanbod van restafval verder terug te dringen en grondstoffen beter te scheiden. Middels dit Grondstoffenbeleid worden, zoals in de Duurzaamheidsagenda is vastgelegd, grote stappen gezet in de gescheiden inzameling van grondstoffen in de gemeente Uithoorn.

Het voorliggende Grondstoffenbeleid Uithoorn 2020 – 2025 is een doorontwikkeling van het plan voor de periode 2014 – 2020. In het laatstgenoemde plan is gewerkt aan de invoering van het omgekeerd inzamelen. Door de gehele gemeente Uithoorn werden ondergrondse containers geplaatst voor inzameling van GFT/Restafval voor de inzameling van PMD wordt gebruik gemaakt van minicontainers aan huis. De hoeveelheid restafval daalde, maar onvoldoende om in de buurt van de VANG-doelstellingen ¹voor 2020 te komen. Om te komen tot een verbeterde afvalscheiding en minder restafval in Uithoorn moeten grote stappen gezet worden. Na onderzoek van potentiële richtingen van het nieuwe grondstoffenbeleid, waarbij rekening is gehouden met haalbare doelstellingen die passen bij de situatie en het vertrekpunt van gemeente Uithoorn is dit Grondstoffenbeleid tot stand gekomen.

Om gemeente Uithoorn in staat te stellen om te voldoen aan de gestelde ambities en aansluiting te vinden bij de VANG-doelstelling is meer nodig dan het huidige beleid, binnen een realistische tijdslijn. In het Grondstoffenbeleid Uithoorn 2020-2025 worden dan ook de volgende doelen voor gemeente Uithoorn vastgesteld:

- Uithoorn heeft in 2020: 54.6% afvalscheiding en 234 kg restafval per inwoner.
- Voor 2023 streven we naar: 75% afvalscheiding en 100 kg restafval per inwoner.
- Voor 2025 streven we naar: 80% afvalscheiding en 75 kg restafval per inwoner.

Hiermee zet de gemeente Uithoorn de ambities vanuit de duurzaamheidsagenda uit, in een voor haar realistische en haalbare tijdslijn.

Om de doelstellingen te behalen wordt een gefaseerde aanpak voorgesteld:

Fase 1: Invoering gescheiden GFT-inzameling aan huis.

Invoering: najaar 2021 (september).

Het restafval in Uithoorn en De Kwakel bestaat voor ruim 50% uit GFT. In het kader van de landelijke en gemeentelijke doelstellingen moet de hoeveelheid restafval drastisch verlaagd worden. Het scheiden van GFT is de enige methode waarop deze doelstellingen behaald kunnen worden. Dit sluit aan bij de uitkomsten van het participatietraject, waar men GFT aanwees als de fractie waarin de grootste winst behaald kan worden.

Fase 2: Invoering tariefdifferentiatie om restafval verder terug te dringen.

Invoering: begin 2023 (januari).

Zodra inwoners gewend zijn aan de mogelijkheden om GFT te scheiden zullen de inzamelresultaten hiervan stabiliseren. Inwoners hebben dan echter wel de beschikking over een uitgebreid handelingsperspectief (men kan de verschillende soorten afval en grondstoffen gescheiden aanbieden), dit is het moment om tariefdifferentiatie in te voeren.

Samenvatting effecten maatregelen fase 1 en 2

De voorgestelde maatregelen kennen een effect op de zogenaamde afvaldriehoek, bestaande uit: Milieurendement, kosten en service. In het onderstaande overzicht worden deze effecten in beeld gebracht.

Tabel 4: Effecten fase 1 en 2

Effecten	Situatie 2020-2021	Fase 1: Invoeren gescheiden inzameling GFT	Fase 2: Invoeren tariefdifferentiatie**	Totaal***
Scheidingspercentage	54,6 %	+12 % = 67 %	+13% = 80%	+ 25% = 80%
Restafval kg/inw/jr.	234 kg/inw/jr	- 70 tot 75 = 160. kg/inw/jr	- 65 kg/inw = 95 kg/inw	- 139kg/inw = 95 kg/inw
Kosten	x	+ 31 €/jaar + € 430.000	- 7 €/jaar + € 530.000,-	+ 24 €/jaar + € 960.000,-
Service	x	-/+	-	

Grondstoffenbeleid in onzekere tijden

Het maken van nieuw beleid is geen exacte wetenschap. Dat geldt zeker ook voor afval- of grondstoffenbeleid. Veel mogelijke interventies om te komen tot betere afvalscheiding zijn de afgelopen jaren al elders in Nederland geïmplementeerd. In het opstellen en doorrekenen van verschillende scenario's kunnen we daarom een goede inschatting maken van de effecten die een bepaalde interventie heeft op de mate van afvalscheiding. Echter, uiteindelijk is natuurlijk het gedrag van de inwoners van doorslaggevend belang of de beoogde scenario's ook werkelijkheid worden. De resultaten en de kosten zijn dus voor een groot gedeelte afhankelijk van het gedrag van de inwoners. Er zijn echter nog een aantal andere ontwikkelingen, die grote invloed (kunnen) hebben op de kosten, die op dit moment nog erg onzeker zijn. Daardoor is het lastig om een exacte voorspelling te doen en moeten we met een raming/bandbreedte werken.

Onzekerheid AEB, verwerkingskosten restafval

Als eerste is daar de onzekerheid over de toekomst van het AEB. Het AEB is de grootste Afvalverbrandingsinstallatie (AVI) van Nederland. Toen het AEB in 2019 om veiligheidsredenen werd stilgelegd bleken de implicaties op de afvalverwerking enorm. Zelfs nu alle verbrandingslijnen weer in werking zijn blijft de toekomst van het AEB ongewis. De enige aandeelhouder van het AEB (de gemeente Amsterdam) heeft aangegeven het AEB te willen verkopen. Het verkoopproces kent echter veel vertraging en onduidelijkheid. Dit zou bijvoorbeeld kunnen inhouden dat de nascheidingslijn² separaat zal worden verkocht, of dat deze toch samen met de verbrandingslijnen zal worden verkocht. Onduidelijk is wat de gevolgen voor de gemeenten zullen zijn die hun huishoudelijk afval bij het AEB laten verwerken, zoals gemeente Uithoorn. Het is dan ook verstandig om met de mogelijkheid rekening te houden dat er een aanbesteding voor de verwerking van het restafval gedaan zal moeten worden, die tot een hoger tarief kan leiden. Hierover voert de gemeente separate overleggen met betrokkenen.

Verbrandingsbelasting

Sinds enige jaren heeft het Rijk een verbrandingsbelasting voor restafval ingesteld. Na een aantal jaren rond de € 13,- per ton, is de afgelopen jaren de belasting verhoogd naar ruim € 32,- per ton. Daarmee maakt de verbrandingsbelasting op dit moment circa 1/3 uit van de verwerkingskosten van restafval. Voor de Rijksoverheid is de verbrandingsbelasting zowel een middel om financiële tekorten te drukken als ook een middel om het verwerken van restafval duurder te maken en zo de druk om beter afval te scheiden te verhogen. De toekomstige ontwikkeling voor het tarief van de verbrandingsbelasting is moeilijk te voorspellen. Maar gezien de doelstelling de hoeveelheid restafval verder te verminderen, is een stijging van de belasting niet onwaarschijnlijk.

Verwerkingskosten GFT

De afgelopen periode laat daarnaast ook een sterke stijging van de verwerkingstarieven van Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT) zien. Recente aanbestedingen laten zien dat een stijging van de kosten van € 30,- per ton voor de verwerking niet vreemd is. Ook het aantal inschrijvers op aanbestedingen is klein, waardoor er weinig prijsconcurrentie is. Deze

ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat er bij het uitwerken van scenario's, waarbij GFT gescheiden wordt ingezameld, uitgegaan wordt van een hoger tarief. Dit om tegenvallers zoveel mogelijk te vermijden.

Overige grondstoffen

De prijzen voor andere afval/grondstoffracties staan eveneens onder druk. Denk daarbij met name aan Oud Papier en Karton (OPK) en Textiel. Bij de inzameling van OPK is bovendien sprake van een sterke verschuiving van Oud Papier (door de digitalisering minder papier) naar Karton (door internet aankopen meer karton). Karton is minder goed herbruikbaar dan papier, dat uit zich in een lagere restwaarde. Ook de markt voor Textiel laat een sterke prijsdaling zien, al is het effect daarvan voor gemeente Uithoorn minder groot³. Met name papier/karton leverde hiermee in het verleden geld op, maar dat is helaas niet meer zo. Ondanks deze ontwikkeling blijft het gescheiden inzamelen en verwerken van deze fracties nog steeds veel voordeliger dan dat ze verbrand worden als restafval.

Effect corona-virus

De corona-crisis heeft de afgelopen maanden effect gehad op de afvalinzameling in Nederland. Vanaf maart is een flinke toename van huishoudelijk afval waar te nemen (tussen de 25 en 30%). De resultaten en effecten van reeds ingezette maatregelen, die in dit rapport nader belicht worden, worden dan ook slechts tot en met februari 2020 meegenomen. Resultaten en aantallen na deze periode zijn onrepresentatief en geven daarmee geen goede basis om toekomstig beleid op te vormen.

JMA

Utrechtseweg 9, 3704 HA Zeist
T. 030 699 15 99 - info@jma.nl
www.jma.nl